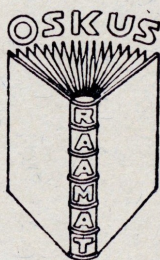

ÕPPINUD TÖOLISE JA MEISTRI
KUTSEEKSAAMI KAVAD

MASINALADUMISE TÖÖALAL
ÜHENDUSES TRÜKILADUMISE
TÖÖALA ÜLDOSKUSEGA

Kirjastus-Kooperatiivühing „OSKUSRAAMAT”

Tallinn, 1939

ARH PT - 3263

Kinnitan,
V. Päts.
Haridusministri eest
Ministriabi.
Tallinn, 22. apr. 1939.

ÕPPINUD TÖOLISE JA MEISTRI KUTSEEKSAAMI KAVAD

Kava nr. 1 – III.

Masinaladumise tööala ühenduses trükiladumise tööala üldoskusega.

A. Õppinud töölise eksamikava.

I. Pikemaajalised katsetööd – ühendatakse lühemaajaliste katsetöödega.

II. Lühemaajalised katsetööd.

1. Laduda trükitud või masinal kirjutatud käsikirja järel korpuskirja (10 punkti), reapikkusega 20 sitserot; ladumise aeg 2 tundi.

„Linotype-“ ja „Intertype-“ masinal	6500	tähte	tunnis
„Typograph-“	5000	”	”
„Monotype-“	8000	”	”
„Monotype-“ valamismasinal	9000	”	”

Peale selle tuleb laduda „Monotype-“ masinal tabeliladu, süstemaatilist kui ka harilikku.

2. Masina ja matriitside korrashoid. Masina üksikosade funktsioonid ja nende sõltuvus üksteisest. Puhastamiseks vajalike masinaosade lahti-

6 17678316

võtmine ja kokkupanemine. Puhastamise ja õlitamise võtted; nende järjekord. Kiilude (rõngaste) puhastamine. Matriitsidega kokkupuutuvate osade käsitlemine. Matriitside käsitlemine nende korraliku käigu ja säilitavuse seisukohalt. Matriitside puhastamine. Magasini (korvi) puhastamine ja puhastamise vahendid.

3. Masina töövalmis seadmine, kusjuures tuleb arvestada õppimisel kasutatud masinate tüüpe. Korralik ja täpne kaustategemine — rea pikkus ja paksus. Reatõukaja vahetamine. Magasini (korvi) vahetamine. Nugade ja kõigi teiste siin loendamata kausta muutmise ühenduses olevate osade seadmine. Nõutav on täpsus ja kiirus.

4. Ladumise tehnika. Käte asend klahvistikul, kindel ja kiire sõrmede löök. Lihtsate ja segakirjaliste ridade ladumine ja nende korduv valamine. Lihtlao reeglitele vastav ja matriitse säilitav rea sulgemine. Pimerea valamine. Suurte ribidega rea valamine. Ärapanija mehhanism ja selle korraliku funktsioneerimise takistusi. Metallide käsitlemine, kütte ja katlaga käitumine ja õige temperatuuri äratundmine.

5. Käsiladu. Lihtlao ladumine poole tunni kestes ja selle lao ärapanek. Lihtsama tabeli ladumine. Mõne lihtsama aktsidentsvormi (kuulutus, arveplank, kutsekaart) kavandamine ja ladumine. Raamatu sisuloendi ladumine; tekstiosa lehekülgedesse jagamine ja küljendamine; lao sidumine,

klišeede paigutamine teksti; pealkirjad, märkused, marginaalid, piltide (klišeede) allkirjad, moto. Korrektoori tegemine; korrektoori märkide tundmine. Käsikirja ulatuse arvutamine. Riviku õige seadmine.

III. Töövõtted.

Tööoskusameti määramisel tuleb kutsetaotlejail näidata neid töövõtteid, mis ei esinenud katsetöödel.

IV. Seletused katsetööde kohta.

Katsetööde arutamine tööaja, töökäigu, -materjali ja töövõtete suhtes.

V. Teoreetilised teadmised.

- a) Kutsetaotlejaile, kes on lõpetanud tööstusõpilastekooli Haridusministeeriumi poolt vastavaks tunnustatud rühma.

1. Materjali tundmine. Metallide koosseisiga eespoolnimetatud masina jaoks. Tina (metalli) sulatamise viisid (aparaadid). Temperatuuri mõju valatavale reale ja matriitsidele. Õige tina temperatuur. Aukliku ja ebapuhta rea põhjused; nende põhjuste kõrvaldamine. Purse, selle põhjused, tagajärjed ja kõrvaldamine.

2. Tööriistad, masinad ja nende korras hoid. Masinaosade, küilude ja matriitside puhastamise vahendid ja petrooleumi tarvitamine puhastamisel. Pumba puhastamine. Määriste tekkimise peapõhjused ja nende vältimine. Matriitside

mittekorraliku kukkumise põhjused; klahvistiku kummitala korrashoid ja puhastamine. Kuidas hoiduda matriitside hammaste ja kandade rikku- mise eest. Masina tähtsamate osade põhjalik tund- mine. Sagedamini ettetulevate masinarikete ja ladumistakistuste tundmine ja kõrvaldamine.

3. Üldteadmisi käsilaos aladel. Kirja- kraadid punktides ja nende nimetused. Täidis- materjal. Kirjaliikide tundmine (antiikva- ja gooti- kirjad). Käsiladuja töövahendid ja nende kasuta- mine. Sulgemisreeglid, kirjavahemärgid, sõnade poolitamine, lühendid. Taande määramine, vajak- rida, algus- ja lõppküljendid. Tüpograafiline süs- teem; arvutamine tüpograafiliste mõõdetega. Enam- tarvitavad ridade-grupid — realangud.

4. Mitmesugused teadmised. Tähtsa- maid sündmusi raamatutrükikunsti ajaloost.

b) Kutsetaotlejaile, kes ei ole lõpetanud tööstusõpilastekooli Haridusministeeriumi poolt vastavaks tunnustatud rühma.

1. }
2. } Vaata eelmine punkt V a.
3. }
4. }

5. Eesti keel ja äärline kirjavahetus. }
6. Joonistamine ja joonestamine. } Vastavalt töös-
7. Tehniline füüsika ja keemia. } tusõpilastekooli
8. Arvepidamine ja kalkulatsioon. } õppekavadele,
9. Kodaniku- ja käitisõpetus. } viimaste üldi-
ses ulatuses.

I. Pikemaajalised katsetööd.

Tööoskusameti määramisel peab kutsetaotleja esitama eksamikomisjonile oma laotud suurema töö raamatu- või tabelilaos.

II. Lühemaajalised katsetööd.

Eesti- ja ühe võõrkeelse halva käsikirja korrektoori lugemist ja vigade märkimist õigete, üldtunnustatud korrektoormärkidega. Küljendite järjestamist enamtarvitatavate püst- ja põikmustaliste trükipoognate kohaselt. Eksamikomisjonilt esitatud raamatu või kataloogi käsikirja ümberarvutamist lehekülgedeks. Laokausta määramist vastavalt antud paberile. Ühe raamatu trükipoogna (tabeli- või segalaoga) tööhinna arvutamist. Illustreeritud kataloogi trükipoogna tööhinna arvutamist.

III. Töövõtted.

Kutsetaotleja peab tööoskusameti määramisel näitama neid töövõtteid, mis ei esinenud katsetöödel.

IV. Seletused katsetööde kohta.

Seletused katsetööde valiku, ladumismasinate eriomaduste, aja ja töökäigu, -viisi ning tööga ühenduses olevate muude küsimuste suhtes.

V. Teoreetilised teadmised.

1. Tööriistad ja -abinõud ning nende korras hoid. Mitmesugused ladumismasinate süs-

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

teemid; nende eriomadused ja konstruktsioonid, monteerimine ja justeerimine; ladumismasinate osad, nende parandamine ja uuendamine. Üldteadmisi raamatutrükimasinatest.

2. Materjali tundmine. Sulami (valu- metalli) omadusi; sulami puhastamine, värskendamine ja koostamine vastava masinatüübi kohaselt.

3. Paber ja trükivärvid. Trükkimise alal tarvitavad paberisordid. Paberi valmistamine. Trükivärvid; värvide õpetus.

4. Tüüpmaterjali tundmine: (puukirjad, jooned, äärised, ilustised, polütüübid, lagotüübid, kapiteeltähed; klišeed ja nende korraldamine).

5. Erilised laoliigid: raamatuladu, ajaleheladu, värsiladu, draamaladu, kataloogiladu, matemaatika- ja keemialadu, kalendriladu, tabeliladu. sõnastikuladu. Aktsidentsladu ühes kirja liikide tundmisega, realangud (rearühmad), plokkladu. Tüüpograafiline süsteem.

6. Stereotüüpia üldtundmine.

7. Üldteadmisi trükikirja sünnist ja valmistamisest.

8. Reproduktsioontechnikast: puulõige, joonklišee, võrkklišee (autotüüpia), kivitrükk, ofsett-trükk, sügavtrükk.

9. Tööstuslik tervishoid. Tööruumide kirjeldamine üksikute osakondade asetuse, kuba- tuuri ja üldise tervishoiu seisukohalt.

10. Tööstuslik kalkulatsioon.

11. Joonistamine ja joonestamine.

12. Käitisõpetus.

13. Arve- ja raamatupidamine.

} Vastavalt töös-
tuskoolide õppe-
kavadele, vii-
maste üldises
ulatuses.

Seletuskiri eksamikavadele.

1. Tööoskusamet määrab kutsetaotlejaile eksami- kavas nimetatud pikema- ja lühemaajalised katse- tööd. Nende määramisel tuleb arvesse võtta ka eksamiõiendaja praktikat ning vastavalt sellele määrata tööde täitmine ja vältus. Soovitav on, et katsetööd korraldatakse suuremas tööstuses, mis on varustatud kõigi nõutavate masinate ja töö- võimalustega.

2. Tööde hindamisel arvestatakse töö korralik- kust, täpsust, õigeid ja otstarbekaid töövõtteid, puhtust, head maitset ja tööks kulutatud aega. Kui meistrieksami õiendaja on ennem sooritanud õppinud töölise eksami, siis tuleb temalt nõuda ainult neid teadmisi, mis on erinevad meistri- eksami kavas tähendatud ülesannetes. Vastasel korral tuleb kutsetaotlejale esitada küsimusi ka õppinud töölise eksami kava ülesannete piirides. Hindamisel tuleb arvestada eeskätt neid tead- misi, mis moodustavad tähtsama ja kandvama osa katsetatavast tööalast. Meister peab peale

oma eriala omama tööjuhtimise ja organiseerimise võimeid ning tundma töökodade sisseseadeid ja nende varustamist tarvisminevate masinate ja töövahenditega.

3. Eriala teoreetiliste teadmiste kontrollimisel nõutakse neilt kutsetaotlejailt, kes on lõpetanud tööstusõpilastekooli Haridusministeeriumi poolt vastavaks tunnustatud rühma või sellele vastavad kursused, kutsealasse puutuvaid teadmisi üldises ulatuses, seejuures püüdnud üksikute küsimuste esitamisega, kuna see ala on koolis juba hinnatud.

4. Neilt kutsetaotlejailt, kes ei ole lõpetanud tööstusõpilastekooli või sellele vastavaid kursusi, nõutakse peale erialasse puutuvate teadmiste veel kavas ettenähtud üldhariduslikke teadmisi tööstusõpilastekooli kehtivate õppekavade piirides.

5. Kodaniku- ja käitisõpetuse ning erialaliste teoreetiliste teadmiste kontrollimine teostub suuliste vastuste kaudu.

Teiste teoreetiliste katsete hindamise üle, kui võrd neid tuleb õiendada suuliselt ja kui võrd kirjalikult, otsustab tööoskusamet.